

Επιτροπή
Προστασίας
Ατόμων με
Νοητική
Αναπηρία

Αξιολόγηση της εφαρμογής του προγράμματος Keep Me Safe 2023

Χώρος: Πολυδύναμο Συνεδριακό Κέντρο Λευκάρων

Ημερ: 20/09/2023, 11/10/2023, 01/11/2023, 15/11/2023

Κατά το 2023 ολοκληρώθηκαν τέσσερις καταρτίσεις επαγγελματιών στο πρόγραμμα "Keep Me Safe – κράτα με ασφαλή". Οι τετραήμερες καταρτίσεις ήταν η συνέχεια του προγράμματος εκπαίδευσης επαγγελματιών από όλες τις δομές της Κύπρου που ξεκίνησαν από το 2021/2022 και συνεχίζονται. Η εκπαίδευση αυτή γίνεται σε συνέχεια του Ευρωπαϊκού Προγράμματος "Δάφνη" και διοργανώνεται με τη συνεργασία του Κυπριακού Συνδέσμου Οικογενειακού Προγραμματισμού (ΚΣΟΠ).

Στόχος του προγράμματος είναι να προωθήσει τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση όλων των ατόμων με νοητική αναπηρία με σκοπό την πρόληψη της σεξουαλικής κακοποίησης και βίας. Απευθύνεται σε παιδιά και νέους από 10-25 χρόνων με μαθησιακές δυσκολίες άλλα προσαρμόστηκε στις ανάγκες ενήλικων ατόμων με νοητική αναπηρία.

Η εκπαίδευση απευθύνεται αρχικά στους επαγγελματίες που εργάζονται, διδάσκουν ή φροντίζουν άτομα με νοητική αναπηρία σε δομές (διημερεύουσα ή εικοσιτετράωρη φροντίδα) είτε σε ειδικά σχολεία όπου εξυπηρετούνται άτομα με νοητική αναπηρία/μαθησιακές δυσκολίες.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει επίσης ενημέρωση και εκπαίδευση γονέων και τακτικές επικοινωνίες ανατροφοδότησης μεταξύ των επαγγελματιών και εκπαιδευτών. Κατά το 2024 θα προγραμματιστούν και συναντήσεις ανατροφοδότησης.

Επιπλέον η εκπαίδευση αυτή εντάσσεται και στα πλαίσια της εθνικής Στρατηγικής για την "Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών κατά της Παιδικής Πορνογραφίας". Την επιμόρφωση έχουν αναλάβει η κα Μάρω Κακουρή, Κλινική Ψυχολόγος, Πρώην Βοηθός Διευθύντρια σε σχολείο Ειδικής Εκπαίδευσης και ο κος Δημήτρης Παρπέρης, Συμβουλευτικός Ψυχολόγος και Εκπαιδευτής του ΚΣΟΠ με τη στήριξη του προσωπικού της ΕΠΑΝΑ.

Κατά το 2021 και 2022 εκπαιδεύτηκαν συνολικά 62 επαγγελματίες από όλες τις δομές της Κύπρου και κατά το 2023 άλλοι 25.

Το πρόγραμμα περιστρέφεται γύρω από 3 θεματικές ενότητες:

1. Η ευαισθητοποίηση σε σχέση με την έννοια της σεξουαλικότητας, τις σεξουαλικές συμπεριφορές και την υγιή προσέγγιση σε σχέση με τα σεξουαλικά δικαιώματα
2. Εμπλουτισμός γνώσεων των επαγγελματιών σε θέματα που αφορούν τη σεξουαλικότητα και πρόληψη της σεξουαλικής κακοποίησης - όρια και προφύλαξη (καθορισμό δημόσιου και ιδιωτικού χώρου, συναίνεση, επιτρεπτά και μη αγγίγματα – καλό, κακό και λειτουργικό άγγιγμα)

3. Συναισθήματα και σχέσεις (ο κύκλος των σχέσεων του ατόμου και οι αναγνωρίσεις των συνθημάτων).

Και οι τέσσερις μέρες εκπαιδευτικών συναντήσεων ήταν πλούσιες σε βιωματικές ασκήσεις οι οποίες μπορούν να εφαρμοστούν από τους επαγγελματίες στις δομές όπου εργοδοτούνται. Επιπλέον δόθηκαν διάφορα σενάρια με συμπεριφορές ατόμων που οι επαγγελματίες καλέστηκαν να επιλύσουν. Οι επαγγελματίες μετά τις εκπαιδεύσεις και με τη βοήθεια του εγχειριδίου «Keep me safe -Μια ολοκληρωμένη Εργαλειοθήκη» μπορούν να δημιουργήσουν προγράμματα ενδυνάμωσης, των νέων και ενηλίκων με μαθησιακές δυσκολίες ή/και νοητική αναπηρία, κατά της σεξουαλικής κακοποίησης και βίας. Η εργαλειοθήκη είχε καταρτιστεί κατά τη διάρκεια του διετούς έργου 2013-14 «Κράτα με ασφαλή – keep me safe», από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο IPPF ¹με χρηματοδότηση του προγράμματος ΔΑΦΝΗ III της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Στο τέλος των καταρτίσεων, όπου οι επαγγελματίες εκφράζουν απόψεις σχετικά με το περιεχόμενο και τις τεχνικές για εφαρμογή του προγράμματος, έγινε συζήτηση σχετικά με το θέμα των κατευθυντήριων γραμμών για δημιουργία **πολιτικής σε θέματα σεξουαλικής έκφρασης όπως και την εφαρμογή προγραμμάτων σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης** σε όλες τις δομές/σχολεία. Θεωρήθηκε πολύ σημαντικό ο καθορισμός πολιτικής να λαμβάνει υπόψη θέματα έκφρασης της σεξουαλικότητας ανάλογα με την ηλικία, βάσει μιας δικαιωματικής αντίληψης, την ευαισθητοποίηση επαγγελματιών και γονιών σχετικά με τα θέματα της σεξουαλικότητας και της πρόληψης της κακοποίησης και τον καθορισμό αρχών/αξιών που να διασφαλίζουν το σεβασμό, την εχεμύθεια και την ατομικότητα της ομάδας στόχου ώστε να επιτευχτεί η ουσιαστική ενδυνάμωση τους.

Επίσης, με βάση ερωτηματολόγιο που δόθηκε από τους εκπαιδευτές πριν και μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης, φάνηκε ότι το πρόγραμμα βοήθησε τους επαγγελματίες να μιλούν πιο άνετα για θέματα που αφορούν το σώμα των ΑμεΝΑ, να συζητούν για το «καλό» και «κακό» άγγιγμα και για τα δημόσια και ιδιωτικά μέρη του σώματος, είναι πιο άνετοι να συζητούν χρησιμοποιώντας κατάλληλο λεξιλόγιο όσον αφορά το σώμα των ΑμεΝΑ, για θέματα προσωπικών και σεξουαλικών σχέσεων, για το ασφαλές σέξ και για μεθόδους αντισύλληψης κλπ. Είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι οι ίδιοι οι επαγγελματίες εντοπίζουν το κενό που υπάρχει όσον αφορά τις εκπαιδεύσεις επαγγελματιών και εισηγούνται όπως η εκπαίδευση στο πρόγραμμα Keep Me Safe να είναι υποχρεωτική στις δομές όπου εξυπηρετούνται ΑμεΝΑ.

Πιο κάτω ο πίνακας αξιολόγησης των εκπαιδεύσεων και σχόλια των ίδιων των επαγγελματιών που καταγράφηκαν σε έντυπο αξιολόγησης της ΕΠΑΝΑ.

¹ International Planned Parenthood Federation – Διεθνής Οργανισμός Οικογενειακού Προγραμματισμού.

Στον πιο κάτω πίνακα, καταγράφεται η βαθμολόγηση εκ μέρους των επαγγελματιών σε ερωτήματα που αφορούσαν τις εκπαιδεύσεις Keep me safe κατά το 2023:

	Πολύ	Αρκετά	Λίγο	Καθόλου
Διάρκεια σεμιναρίου	18	6		
Ικανοποίηση από εκπαιδευτές	24			
Περιεχόμενο εκπαιδεύσεων	19	5		
Πόσο επηρέασε τις γνώσεις σας το σεμινάριο	23	1		
Πόσο σας επηρέασε σχετικά με τη στάση σας για τα δικαιώματα των ΑμεΝΑ σε θέματα σεξουαλικότητας;	14	10		
Πόσο δύσκολο είναι να εφαρμοστεί ένα τέτοιο πρόγραμμα στη δομή που εργάζεστε*	1	11	7	3

*Δύο άτομα απάντησαν «δεν ισχύει», τα οποία προέρχονται από ΜΚΟ/φορείς που δεν λειτουργούν δομές/προγράμματα.

Απαντήσεις των επαγγελματιών στο έντυπο αξιολόγησης (το έντυπο συμπλήρωσαν 23 επαγγελματίες):

- **Ποιες είναι οι κυριότερες δυσκολίες στην εφαρμογή του προγράμματος**
 1. Γνωστικές ελλείψεις/βαθμός νοητικής αναπηρίας που μπορεί να χαρακτηρίζουν εξυπηρετούμενους (2 επαγγελματίες)
 2. Η αποδοχή των γονιών /η συγκατάθεση των γονιών/ο τρόπος που βλέπουν οι γονείς τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση/η έλλειψη ενημέρωσης των γονιών/η συγκατάθεση τους (για ανήλικα παιδιά)/οι αντιστάσεις των γονιών και οι πεποιθήσεις των γονιών που στερούν το δικαίωμα του παιδιού στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα/η κατανόηση των αναγκών των ατόμων από τους γονείς του/οι αντιστάσεις γονέων ανομοιομορφία ως προς τις ανάγκες και το μαθησιακό προφίλ των μαθητών (11 επαγγελματίες από τους 23)
 3. Η πολιτική του Κέντρου /Η πολιτική του πλαισίου για τα ΑμεΑ (2 επαγγελματίες)
 4. Ο χρόνος (που μπορεί να διαθέτει ο επαγγελματίας)
 5. Κατά πόσο θα γίνει αντιληπτό αυτό που θέλω να μεταδώσω
 6. Η δημιουργία των ομάδων εξυπηρετούμενων
 7. Θα πρέπει να υπάρχει επίσημη έγκριση
 8. Θα χρειαστώ καθοδήγηση από επαγγελματίες στην αρχή
 9. Ταμπού/κουλτούρα
 10. Δεν είναι εύκολο να μεταδώσουμε τις πληροφορίες σε αυτά τα άτομα, λόγω του ότι δεν επικοινωνούν λεκτικά, είναι βαριάς νοητικής στέρξης
 11. Να προσπαθείς να το εφαρμόσεις σε άτομα με πολύ σοβαρή νοητική αναπηρία και άτομα με αυτισμό
- **Νιώθετε ενδυναμωμένος/νη για την εφαρμογή του προγράμματος; Εάν ναι, πως νομίζετε ότι μπορείτε να συμβάλετε στην εφαρμογή του**
 1. Νιώθω ενδυναμωμένη/οικεία με τις λέξεις και τις έννοιες της λέξης διαπαιδαγώγησης
 2. Ναι, με μηνιαίες ή εβδομαδιαίες συναντήσεις και εκπαιδεύσεις ενοίκων και προσωπικού
 3. Θα το αναλάβει το υπεύθυνο άτομο της δομής και θα έχει την απόλυτη στήριξη και βοήθεια μου
 4. Ναι, με τη δημιουργία ομάδων και για γονείς και για ΑμεΑ
 5. Ναι, θα μεταλαμπαδεύσω όσα έχω μάθει αρχικά στα άτομα που δουλεύουμε στον ίδιο χώρο και παράλληλα στα ΑμεΑ
 6. Ναι, καθώς υπάρχουν οι γνώσεις για εφαρμογή του προγράμματος στα ΑμεΑ
 7. Ναι, νιώθω πλέον ικανή/ος πήρα αρκετά και μπορώ να τα εφαρμόζω και πρακτικά με δραστηριότητες
 8. Αρκετά ενδυναμωμένος. Η βοήθεια και η ενημέρωση προς τους συναδέλφους είναι από τα πιο σημαντικά στοιχεία
 9. Μέσω βιωματικών εργαστηρίων σε παιδιά και γονείς θα μπορούσε να εφαρμοστεί
 10. Πολύ ενδυναμωμένος. Με την εκπαίδευση που έχω λάβει θεωρώ πως μπορώ να υποστηρίξω και να συμβάλω με την εφαρμογή όσων έλαβα από τις εκπαιδεύσεις στις οποίες καταστάσεις βρεθώ

- 11.Ναι νιώθω πολύ ενδυναμωμένη. Μπορώ να συμβάλω δημιουργώντας ένα πλαίσιο ενημέρωσης των γονέων και εκπαίδευσης των παιδιών
- 12.Ναι, νιώθω ενδυναμωμένη (2 επαγ.)
- 13.Μεταφέροντας τις γνώσεις και τα εργαλεία που εισέπραξα κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου σε συναδέλφους
- 14.Ναι, νιώθω αρκετά ενδυναμωμένος. Μέσω του σεμιναρίου πήρα αρκετά πράγματα τα οποία οι περισσότεροι δε γνωρίζουν έτσι με αυτό μπορώ να δώσω κάτι καινούργιο
- 15.Φυσικά νιώθω ενδυναμωμένη εμπλούτισα τις γνώσεις μου, εξοικειώθηκα με τις έννοιες για τα μέρη του σώματος. Θα προσπαθήσω αυτά που έχω μάθει να τα εφαρμόσω στο χώρο εργασίας μου
- 16.Ναι μπορώ να χαράξω μια ξεκάθαρη πολιτική του Σωματείου και να διδάξω στα μέλη δεξιότητες αντιμετώπισης περιστατικών έντονης σεξουαλικότητας κλπ
- 17.Αρκετά ενδυναμωμένη. Μπορώ να συμβάλω στην εφαρμογή του προγράμματος χρησιμοποιώντας όλα τα εργαλεία που μας διδάχθηκαν
- 18.Αρκετά αποφασισμένη/ενδυναμωμένη.
- 19.Αρχικά με το σχηματισμό/δημιουργία ενός προγράμματος σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης εφαρμοσμένο στις ανάγκες των εξυπηρετούμενων σίγουρα θα ήταν βοηθητικό. Είναι η αρχή για κάτι τέτοιο
- 20.Μετάπειτα θα χρειαστεί η κατάλληλη εποπτεία και καθοδήγηση από τους επαγγελματίες/ομιλητές του προγράμματος
- 21.Μπορώ να βάλω τα δικά μου όρια και ότι μπορώ να το μεταδώσω και στους ενοίκους του σπιτιού
- 22.Ναι νιώθω ενδυναμωμένος. Θεωρώ πως οι βιωματικές ασκήσεις και η ανοικτή συζήτηση είναι πιο εύκολο να τεθεί σε εφαρμογή στη δομή μου

- Τι άλλες γνώσεις ή εργαλεία θα σας διευκολύνουν στην εφαρμογή του προγράμματος

1. Εικόνες (γλυπτά)
2. Βίντεο
3. Παιχνίδια
4. Λέξεις
5. Βιολογικοί και Νευρολογικοί παράγοντες
6. Επανάληψη του προγράμματος και σε άλλα μέλη του πλαισίου μου
7. Εκπαιδευτικό υλικό
8. Περισσότερες εκπαιδεύσεις
9. Το εγχειρίδιο (2 επαγ)
- 10.Δραστηριότητες
- 11.Να αναλύουμε συγκεκριμένα περιστατικά
- 12.Επανάληψη σεμιναρίων σε τακτά χρονικά διαστήματα και αναβάθμιση σε νέα δεδομένα και νομοθεσίες
- 13.Όλες οι ασκήσεις που κάνουμε στο σεμινάριο θα με βοηθήσουν για να τις μεταφέρω στους εξυπηρετούμενους μου

14. Συναντήσεις με τους γονείς. Άμεση ενημέρωση και δημιουργία κατάλληλων χώρων για σεξουαλική ικανοποίηση των ΑμεΑ
15. Γνώση τους εγχειριδίου βέλτιστων πρακτικών για τα σεξουαλικά δικαιώματα κλπ
16. Γνώσεις ψυχολογίας και life coaching
17. Γνώσεις βιολογίας
18. Εγχειρίδιο με απλές δραστηριότητες
19. Έχω ήδη το εγχειρίδιο του Οικ. Προγραμματισμού, οπότε θα το μελετήσω και σε συνδυασμό με τις σημειώσεις που κράτησα, τις διαδραστικές ασκήσεις που συμμετείχα και την εμπειρία που πήρα από τις συναντήσεις θα προσπαθήσω να το εφαρμόσω
20. Αν είχαμε πιο πολλές πολυθεματικές συγκεντρώσεις θα βοηθούσε στον καλύτερο χειρισμό των προβλημάτων
21. Θα μπορούσε να γίνουν βιωματικές συναντήσεις και με ΑμεΝΑ ώστε να βιώσουμε όλοι στην ομάδα την πολυπλοκότητα στη διαχείριση τους

- **Άλλα σχόλια/παρατηρήσεις**

1. Μεγάλη η σημασία της διαρκούς/συνεχόμενης εκπαίδευσης για τους επαγγελματίες και οι εποπτείες για στήριξη και καθοδήγηση
2. Πολύ χρήσιμα τα σεμινάρια αλλά χρειάζονται οδηγίες από τη διοίκηση
3. Φεύγω αρκετά ικανοποιημένος και εμπλουτισμένος από όλο το σεμινάριο. Ευχαριστώ τους εκπαιδευτές μας
4. Ωραίος χώρος συναντήσεων.
5. Θα προτιμούσε ο χρόνος μεταξύ των συναντήσεων να είναι πιο σύντομος για να μη ξεχνάμε
6. Να ασχολούμαστε διεξοδικά με ανάλυση συγκεκριμένων περιστατικών
7. Ενημερωτικά σεμινάρια προς τους γονείς
8. Είμαι πάρα πολύ ευχαριστημένος με το σεμινάριο και σας ευχαριστώ πολύ για όσα μου δώσατε
9. Θα ήταν καλό να γίνει συνάντηση με τους γονείς με την παρουσία των εκπαιδευτών και στη συνέχεια να υπάρξει μια δημιουργία πλάνου δράσης
10. Σημαντική η παρουσία των εκπαιδευτών τουλάχιστον στην πρώτη συνάντηση με τα παιδιά (που φοιτούν σε σχολεία)
11. Οι γνώσεις και ο τρόπος που έγινε το σεμινάριο (αρκετές ασκήσεις ενεργοποίησης, ομαδικές δραστηριότητες και δημιουργικές δραστηριότητες, ευρηματικές) βοήθησαν σε μια πιο ολιστική και ολοκληρωμένη εικόνα για το θέμα